

Komet informerar 2021:13, publicerad 2021-11-02

Problem när utveckling av teknik och regler går i otakt

Komet beskriver de problem som uppstår när utveckling och anpassning av regelverk inte hänger med teknikutvecklingens tempo. En schematisk karta ger en tydlig bild av fem problem och mer än tjugo delproblem.

Komet har analyserat regelarbete i en tid när teknikutvecklingen går allt snabbare. Komets undersökningar visar bland annat att regler inte upplevs vara anpassade till dagens situation och att det finns en bristande helhetssyn i förhållande till den snabba teknikutvecklingen. Ett annat exempel är att personer inom näringslivet ibland saknar kunskap om regler, samtidigt som de som stiftar nya lagar behöver veta mer om teknik.

Komet har identifierat fem problem, som i sin tur består av ett antal delproblem. De fem problemen beskrivs översiktligt nedan. Såväl problem som delproblem bygger på insamling av erfarenheter av arbetsätt vid regelgivning och konsekvensutredningar, samt flera undersökningar om upplevda regelhinder i samband med teknikutveckling.

Problem	Delproblem					
Regler upplevs inte vara anpassade till dagens situation *	- regler är svåra att tolka och tillämpa, särskilt när de inte är uppdaterade *	- svårt att få överblick och att anpassa sig när reglerna är många och komplexa *	- de som ska följa föreskrifter blir förvirrade när myndigheter gör olika *	- att förändra tillämpning kräver mer än ändrade regler		
Bristande helhetssyn i regelverken i förhållande till snabb teknikutveckling	- arbete för att hålla regelverk uppdaterade och aktuella prioriteras inte	- upplevelse av att styrning på fel nivå i regelhierarkin riskerar rättssäkerheten	- bristande kontroll av att regelverken är kongruenta	- det är svårt att hantera delar i förhållande till helhet vid ändring av regler	- målkonflikt mellan stabilitet och flexibilitet i regel-verken vid snabb teknikutveckling	
Regeländring bygger på instabil utgångspunkt eller dåliga underlag	- det är svårt att göra en regeländring när det behövs en avvägning mellan motstridiga behov	- formatet för underlag som ligger till grund för regel-ändringar har brister	- regeländringar baseras på bristfälliga analyser	- data saknas eller är felaktiga	- bristande förmåga att disponera tiden inom en utredning	- brister i granskning av arbetet med förslag till regeländringar
Bristande samverkan riskerar att leda till regler som inte fungerar	- samverkan som saknar reell betydelse, utan verklig möjlighet att påverka	- formerna för samverkan brister	- det finns en kunskapsobalans mellan teknik- och regelutvecklare			
Bristande resurser och kompetens inom regelarbete i förhållande till snabba teknikutveckling	- alla delar av systemet för regel-arbete upplever att deras resurser inte räcker till	- hur tillgängliga resurser fördelas	- brister i kunskap, kompetensprofil och erfarenhet hos de som genomför utredningar	- att ändra en regel tar för lång tid, samtidigt som varje delmoment upplevs tidspressat		

Schematisk karta över problem som identifierats under Komets arbete med kunskapsuppbyggnad om teknikutveckling och regler.¹

*) Rutor markerade med en asterisk beskriver problem och delproblem med befintliga regler. Övriga rutor beskriver problem som uppstår i samband med att en ny regel tillkommer, eller då en befintlig regel ändras.

¹ Teknik & regler – problem och kunskap. Komet beskriver 2021:01

Kort beskrivning av de fem problemen

Regler upplevs inte vara anpassade till dagens situation

De upplevs vara svåra att tolka, särskilt när de inte är uppdaterade. Det är också svårt att få överblick och att anpassa sig när reglerna är många och komplexa. De som ska följa föreskrifter blir förvirrande när myndigheter gör olika.

Bristande helhetssyn i regelverken i förhållande till snabb teknikutveckling

Det upplevs som problem att arbete för att hålla regelverk uppdaterade och aktuella inte prioriteras tillräckligt. Vidare kan styrning på fel nivå i regelhierarkin medföra risker i rättssäkerheten. Det finns en upplevelse av att regler "krockar med varandra" och att det inte görs tillräcklig kontroll av att olika regler "hänger ihop". På liknande sätt upplevs det vara svårt att hantera delar i förhållande till helhet när regler ändras. Avslutningsvis upplevs en målkonflikt mellan stabilitet och flexibilitet i regelverken vid snabb teknikutveckling.

Regeländring bygger på instabil utgångspunkt eller dåliga underlag

För att göra en regeländring behövs en avvägning mellan motstridiga behov, vilket är utmanande. Det kan finnas problem i underlag till grund för regeländringar; data kan saknas eller vara felaktiga och analyserna kan vara bristfälliga. Dessutom kan det finnas brister i underlagets format. Till problemet hör även en bild av bristande förmåga att disponera tiden inom en utredning och brister i granskning av arbetet med förslag till regeländringar.

Bristande samverkan riskerar att leda till regler som inte fungerar

Det finns en upplevelse av kunskapsobalans mellan teknik- och regelutvecklare. Bilden är dessutom att formerna för samverkan brister, vilket ger en upplevelse av samverkan som saknar reell betydelse.

Bristande resurser och kompetens inom regelarbete i förhållande till snabb teknikutveckling

Det finns en bild av brister i kunskap, kompetensprofil och erfarenhet hos de personer som genomför utredningar som ligger till grund för regeländringar. Fördelning av tillgängliga resurser upplevs som ett problem; alla delar av systemet för regelarbete upplever att deras resurser inte räcker till. Avslutningsvis beskrivs paradoxen av att det upplevs ta alltför lång tid att ändra en regel, samtidigt som varje delmoment känns tidspressat.

Bakgrund

Det finns flera utmaningar med den snabba teknikutvecklingen. En central utmaning, som beskrivs såväl i Sverige som internationellt, är att teknik och regler går i otakt. Det visar sig i att anpassning av regler släpar efter och att de som arbetar inom offentlig förvaltning, näringsliv och organisationer inte hinner med.

Komet har tidigare gjort analysen att denna otakt kan innebära risker för individer, samhälle och miljö. Risken finns även att lösningen på ett problem leder till att andra problem uppstår. Komets menar att det krävs åtgärder för att minska gapet mellan teknikutveckling och anpassning av regler för att förhindra att nya risker uppkommer eller att befintliga risker förstärks.

Läs mer i [Därför måste Sverige hantera den accelererande teknikutvecklingen. Komet informerar 2019:05](#)

